

MERHABA

Barişa giden yol savaş suçlarıyla yüzleşerek yaşanan acıların sonuçlarının hafifletilmesinden ve adalet duygusunun tesis edilmesinden geçiyorsa bunun ilk duraklarından biri Cumartesi Anneleri'nin adalet arayışıdır. Cumartesi Anneleri, 1995 yılından beri gözaltında kaybedilen ya da faili meçhul cinayetlere kurban giden yakınlarının hesabını sormaya devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde İstiklal Caddesi Cumartesi Anneleri'ni 500. kez ağırladı. Onlar adalet ararken katiller ve cinayetleri azmettirenler aramızda yaşamaya devam ediyor. Devleti yönetenler bu katilleri açıklamayı reddediyor ve savaş suçları karşısında kendilerini korumayı sürdürüyorlar.

Coğrafyamızdaki hak ihlalleri gittikçe yaygınlaşarak yeni canlar almaya devam ediyor. Soma'daki katliamdan sonra kentsel dönüşüm üzerinden yükselen rezidans inşaatları yeni iç cinayetlerine sahne oluyor. Kentsel dönüşüm, insanları mekânlarından ederken bir yandan da bu inşaatlarda, madenlerde çalışanlar, mevsimlik işçiler yaşamlarından oluyor. Mecidiyeköy'deki Torunlar İnşaat'a ait rezidans asansörünün 32. kattan yere akılmasına neden olan kaza sonrasında şirket sahipleri hakkında takipsizlik kararı verildi. Geçtiğimiz günlerde Karaman Ermenek'te işverenlerine masraf olmasın diye yemeklerini yeraltında yiyen madenciler, maden ocağını su basması sonucu yerin binlerce kat altında sular altında kaldı. Isparta Yalvaç yolunda, ulaşım masraflarını kısmak için kapasitesinin iki katı insan doldurulan bir aracın yoldan çıkması sonucu çoğu kadın olan mevsimlik tarım işçisi 18 kişi yaşamını yitirdi, 27 kişi ağır yaralandı. Türkiye ekonomisinin inşası, insan ve doğa sömürüsü üzerinde yükselirken insan canı daha fazla kâr adına hiçe sayılıyor. İşçilerin can, organ ve sağlık kayıplarının nedeni ne için fitratı, ne görünmez kaza, ne de kader... Tüm bu gelişmeler işçi hakları mücadelesinde alınacak yolun çok uzun olduğunun bir göstergesi.

Adaletsizlikler kadın cinayetleri konusunda da halihazırda devam ediyor. Her gün öldürülen kadınların sayısına yenileri eklenirken kadınların katilleri hukuk sistemi tarafından korunuyor. Bu cinayetler, işçiliğin fitratı, kadınlığın fitratı altında meşrulaştırılıyor. Kadın cinayetlerini mümkün kılan erkek egemen sistem fitrat, namus kavramlarıyla aklanarak cinayet, ya kadınların kaderi ya da canı erkeklerin bireysel meselesine indirgeniyor.

Dergimizi yayıma hazırladığımız dönemde kamuoyunda tartışılan bir diğer konu da ortaöğretimdeki kız öğrencilere başörtüsü serbestisi getirilmesi. Bu uygulama Türkiye'deki başörtüsü tartışmasını ocuk hakları üzerinden yeni bir boyuta taşıyor. Ailenin ve devletin ocuk

Telif ©2014 ISSN 1307-0932

Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar

Sayı 24 (Ekim 2014)

üzerindeki hakimiyetinin ve çocuğun özgürlük alanının ne tür siyasal ve kamusal sınırlar etrafında belirlendiğinin yeniden gözden geçirilmesini talep ediyor. Başörtüsünün, AKP'nin antidemokratik uygulamaları, muhafazakârlaştırma politikaları, IŞİD'le ve İslam adına örgütlenen terörizmle ilişkilendirmenin ve başörtülü kadınları homojen bir bütün olarak görmenin ötesine geçen bir perspektifle ele alınması gerekiyor. Bu tartışmanın farklı inanç ve inançsızlıkların ifadesini bulduğu özgürlükçü bir çerçevede tartışılması çoğulcu feminist buluşmaların da önünü açacaktır.

Türkiye gündemini uzun süredir belirleyen bir konu da Suriye'deki iç savaş. Savaştan kaçan binlerce Arap, Türkmen, Süryani, Ezidi, Kürt... yakınlarındaki görece güvenli yerleşim yerlerine sığınarak hayatlarına devam etmeye çalışıyor. Türkiye Devleti, AFAD kamplarında Suriye'den gelenlerin hayata devam etmesini sağladı. Bununla birlikte kamplarla ilgili pek çok olumsuz iddia da gündeme getirildi. Ancak, sivil toplumun denetimine açılmadığı için kamplardaki yaşam koşullarına dair somut bilgilere sahip değiliz. Kamplara yerleşemeyen pek çok kişi de Türkiye'nin çeşitli illerine dağıldı. Bu yerlerde pek çok kadının fuhuş yapmak zorunda kaldığı, fuhuş çetelerinin eline geçtiği, kaçırıldığı, evlendirildiği, evli erkeklere ikinci, üçüncü eş olarak verildiği biliniyor. Artık ucuz işgücü olarak çalıştırılan, şehrin pek çok sokağında dilenerek hayatta kalmaya çalışan Suriyeli göçmenler gündelik hayatımızın bir parçası. Göçmenlerle dayanışma içinde olan sivil oluşumları dışarıda tutarsak, Türkiye toplumunda dayanışma duygusundan çok savaş mağdurlarına yönelik ırkçılık da yükselmekte. Şüphesiz ki bu noktada savaş karşısında dayanışmayı inşa edebilecek sivil inisiyatiflerin güçlenmesine çok ihtiyaç var.

Suriye'deki iç savaşın sonuçlarından biri de IŞİD'in, yeni adıyla İslam Devleti'nin (İD) Mezopotamya coğrafyasında pek çok yeri ele geçirmesi oldu. IŞİD işgal ettiği yerlerde soykırıma varan katliamlar gerçekleştirdi ve gerçekleştirmeye devam da ediyor. Müslüman olmayan halklara İslam'ı kabul etmeleri yönünde baskı uyguluyor; Sünni İslam inancında olmayan kesimlerin ibadet yerlerini, yaşam alanlarını yerle bir ediyor. İşgal ettikleri yerlerin tüm malvarlığına el koyuyor ve bölgedeki kadınları savaş ganimeti olarak görüyor. Buralarda kadınlar işkenceye ve tecavüze uğradı, IŞİD teröristlerinin nikâhına alındı, köle pazarlarında satıldı, kadın sünnetine maruz kaldı, pek çok kadın da bu vahşeti yaşamamak için intihar etti. IŞİD, Mezopotamya'da erkek egemenliğinin en ilkel ve vahşi hâliyle terör estirirken bu vahşet uluslararası güçlerin ve Türkiye'nin bilgisi dahilinde ve gözleri önünde gerçekleşti.

Bununla birlikte dikkat çeken diğer bir nokta pek çok kadının, kadınların özgür iradesini yok sayan IŞİD saflarına katılıyor olması. Batı ülkelerinde gittikçe artan İslam düşmanlığı, İslami

yaşam tarzına konan yasaklar kendini İslami kimlikleriyle ifade edemeyen pek çok kadının IŞİD'e katılma nedenleri arasında sayılıyor. Bu, feministler tarafından ayrıca araştırılması, derinlikli tartışılması ve feminist politika geliştirilmesi gereken bir konu olarak karşımızda duruyor.

IŞİD'in Mezopotamya'da ilerlemesini şimdilik durduran Rojava, Kobanê halklarının direnişi oldu. Rojava direnişi kadınların aldığı pozisyon itibarıyla de kamuoyunu etkilemiş görünüyor. Çünkü savaşlarda alışık olunan cinsiyet rolleri Rojava direnişiyle altüst ediliyor. Kadınlar yaşam alanlarını savunmak için kendi savunma güçlerini oluşturarak özgürlüklerini tehdit eden güçlere karşı savaşıyor ve savaş oyununun kendilerine sunduğu edilgen rolü oynamayı reddediyor. IŞİD'in ataerkinin en vahşi uygulamalarına karşı, kadınlar kendi özgürlükleri için mücadele ediyor. Şüphesiz ki kadınların bu direnişi Rojava Devrimi'yle başlamadı. Rojava toplum sözleşmesinin cinsiyet eşitliği ilkesine ilham veren, Kürt kadınlarının erkek egemenliğine karşı yıllardır devam eden örgütlü mücadelesidir.

Rojava'da savunulan sadece coğrafi bir bölge değil, aynı zamanda bölge halklarının yaşam biçimi ve kendi kaderlerini çizme iradesi. Ocak 2014'te hazırlanan Rojava Toplumsal Sözleşmesi, her etnik grubun ve inanç grubunun, gençlerin ve kadınların, sivil toplumun ve meslek gruplarının kendini meclisler aracılığıyla yönetmeye çalıştığı bir özyönetim modeli öneriyordu. Bu, bölgede ve Ortadoğu'da demokrasi ve özgürlük talebinde bulunan tüm halklara örnek olabilecek, insani değerler üzerine temellenen birleştirici bir modeldi. IŞİD kuşatmasının yarattığı katliam ve kaos atmosferi halkların birliğini, kadın-erkek eşitliğini savunan bu modelin de geleceğini belirsizliğe sürüklemiş durumda.

IŞİD'in Rojava işgaline karşı dünyanın farklı yerlerinde ve Türkiye'nin pek çok ilinde, özellikle Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde kitlesel protesto eylemleri yapıldı. Türkiye'de bu eylemler sırasında kontrgerilla örgütlenmeleri sokağa sürüldü; polis ve asker müdahaleleriyle elliye yakın kişi yaşamını yitirdi. Eylemler sonrasında polisin denetimini ve yetkilerini artıran yeni yasalar gündeme getirildi.

Devlet baskısını artırarak bir barış süreci inşa edilemeyeceği, demokrasi ve özgürlüklerin geliştirilemeyeceği açık. Ancak devletin baskıcı politikaları karşısında toplumsal tabanı olan güçlü bir barış hareketi inşa edilemediği müddetçe özgürlüklerden yana bir çıkış yolu yaratmak da mümkün değil. Dergimizin 24. sayısında gittikçe daralan demokrasi ve özgürlükler alanını genişletebilmek için kadınların birbirlerinin önceliklerine sahip çıkarak birlikte kurabileceği özgür bir yaşam inancıyla sizlere "Merhaba" diyoruz.

Dergimizin bu sayısında göçmenlerle dayanışma çalışmaları yürüten araştırmacı-yazar Nurcan Baysal ile Türkiye'deki Ezidi ve Kobanêli göçmenlerin durumu, yaşam koşulları üzerine bir söyleşi yaptık. "*Türkiye Artık Bir Göçler Ülkesi*": Nurcan Baysal'la Savaş Mağduru Göçmenler Üzerine Söyleşi başlıklı yazıda Nurcan Baysal, savaş mağdurlarının yaşamlarına devam edebilmeleri için toplumsal dayanışmanın gerekliliğinin altını çiziyor ve Türkiye'de sivil toplumun ve resmi kurumların geliştirdiği politikaları eleştirel bir gözle değerlendiriyor.

Filistin yıllardır işgal altında olan ve savaşla iç içe yaşayan bir coğrafya. İsrail'in Gazze'ye düzenlediği saldırılar anaakım medyada özellikle sivillerin ölümü üzerinden sıklıkla gündem oldu. "Siviller" kategorisi ise ağırlıklı olarak "kadınveçocukları" tarif etmek üzere kullanıldı. *Filistinli Erkekler Kurban Olabilir mi? İsrail'in Gazze Savaşının Cinsiyetlendirilmesi* adlı yazısında Maya Mikdashi sivilleri, erkekleri dışarıda bırakarak, kadınlar ve çocuklar üzerinden tanımlamanın Filistinli erkekleri nasıl öldürülebilir kıldığını, hatta erkek çocukların bile öldürülebilir kategorisine sokulabildiğini anlatıyor. İsrail'in, cinsiyetçilik karşıtı söylemi kendi savaş politikaları lehine nasıl araçsallaştırdığını açığa çıkarmaya çalışıyor.

Seda Saluk'un *Üreme Politikaları Üzerine Bazı Notlar: Sağlıkta Dönüşüm Programı, Aile Hekimliği ve GEBLİZ Sistemi* adlı yazısı devletin son yıllarda geliştirdiği ve pek çok kadının yaşamını kısıtlayan, baskı ve denetim altına alan doğum ve üremeye dönük uygulamalar üzerine odaklanıyor. Seda Saluk, kadın emeğini, bedenini ve cinselliğini denetleyen üremeye dair politikaların sağlık kurumlarına nasıl yansıdığını tartışmaya açıyor.

Bo Laurent imzalı *Özgüvenli Hermafroditler: İnterseks Politik Aktivizmin Doğuşunu Haritalandırmak* adlı makale interseks sorunlarını *queer* teorinin alanına taşıyor. Bo Laurent, doğuştan muğlak cinsel organlar ile ortaya çıkan interseks durumların tıbbi yönetiminin genel bir değerlendirmesini sunuyor. İnterseks otobiyografisini anlatan yazar "kadın sünneti" üzerine Batılı feminist söylemleri analiz ediyor. Kendileri adına karar vermek için henüz çok küçük olan interseks çocuklara yapılan, rızaya dayalı olmayan genital ameliyatların sonlandırılmasına dair gerekçelerini ikna edici bir şekilde ortaya koyuyor.

Seda Topcu, *Samimi Bir Sohbet ya da Bir Muammanın Analizi* adlı yazısında kendi tanıklığından yola çıkarak toplumun LGBTİ bireylerle sınırlı temasına rağmen toplumdaki LBGTİ'lere yönelik nefreti ve homofobiyi tartışmaya açıyor.

Dergimizin son yazısı, *Küreselleşme ve "Enkazda Yaşamak" Üzerine Anna Tsing ile Söyleşi*. Çevre ile ilgili problemler uzun bir süredir Türkiye gündemine girmiş durumda. Küresel bağlamda iklim değişikliği meselesi, yerel bağlamda ise yükselen ekoloji mücadeleleri Türkiyeliler için çevre meselesini ikincil bir gündem olmaktan çoktan çıkardı. Daha fazla büyüme uğruna derelerin HES yapımı için özel sektöre verilmesi, santraller için ağaçlık alanların yok edilmesi, kentlerde bir elin parmaklarını geçmeyen yeşil alanların betonlaştırılması karşısında verilen mücadeleler de ekoloji mücadelesini önemli bir vatandaşlık pratiği hâline getirdi. Anna L. Tsing tabiatla insan arasında bazen yaratıcılık, bazen de yıkıcılık barındıran etkileşimleri inceleyen antropologlardan biri. *Feminist Yaklaşımlar* olarak Tsing'in Endonezya'daki yağmur ormanlarını incelediği *Friction* adlı kitabını tartıştık ve kendisiyle bu kitapta kullandığı temel kavramlarla ilgili bir söyleşi yaptık.

Bu sayımızın kapak fotoğrafları için Nar Photos ekibine, Ayşan Sönmez ve Fırat Kuyurtar'a teşekkür ediyoruz.

Keyifli okumalar diliyoruz.